

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/58762,Specjalna-sprawozdawczyni-ONZ-w-dziedzinie-praw-kulturalnych-z-wizyta-w-IPN-25-w.html>
07.05.2024, 18:28

Specjalna sprawozdawczyni ONZ w dziedzinie praw kulturalnych z wizytą w IPN - 25 września 2018

25 września w siedzibie Instytutu Pamięci Narodowej gościli Karima Bennoune, specjalna sprawozdawczyni Organizacji Narodów Zjednoczonych w dziedzinie praw kulturalnych, profesor prawa międzynarodowego na University of California-Davis School of Law oraz Johanne Bouchard, zajmująca się prawami człowieka w Wydziale ds. procedur specjalnych ONZ. Wizyta była częścią programu specjalnej sprawozdawczyni w Polsce, w ramach którego odwiedzi wiele miast oraz spotka się z przedstawicielami rządu i samorządów lokalnych, a także pracownikami instytucji kulturalnych i ludźmi kultury. Celem wizyty jest nie tylko ocena polityki zapewnienia przedstawicielom różnych środowisk możliwości dostępu do dziedzictwa kulturowego i manifestowania własnych poglądów, ale także rozmowa o dobrych praktykach i zwrócenie uwagi na wyzwania związane z korzystaniem z dóbr kultury w kontekście budowania społeczeństwa obywatelskiego. Raport z wizyty zostanie przedstawiony na jednej z kolejnych sesji Rady Praw Człowieka ONZ.

Ze strony Instytutu w wizycie uczestniczyli: prokurator Robert Kopydłowski z Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Agnieszka Jędrzak – kierownik Samodzielnej Sekcji Kontaktów Międzynarodowych w Biurze Prezesa IPN, dr Mateusz Marek

- naczelnik Wydziału Edukacji Historycznej z Biura Edukacji Narodowej IPN, Sylwia Szybczyńska - badaczka z Wydziału Historii Polski w latach 1945-90 Biura Badań Historycznych IPN oraz dr Marcin Majewski - naczelnik Wydziału Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł Archiwum IPN.

Gościom zaprezentowano historię, strukturę, misję i główne zadania Instytutu Pamięci Narodowej, uwzględniającą specyfikę wszystkich pionów merytorycznych. Została również przedstawiona współpraca zagraniczna w ramach międzynarodowych platform (m.in. Europejska Sieć Instytucji Archiwalnych zajmująca się Aktami Tajnych Służb, Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia, Międzynarodowa Rada Archiwalna, grupy robocze obejmujące kraje byłego Bloku Wschodniego). Wspomniano o ostatnim osiągnięciu IPN, jakim były uwieńczone sukcesem starania o wpisanie na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO znajdującego się w zasobie IPN raportu Jürgena Stroopa „Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje”. W Archiwum IPN, liczącym 91 km bieżących akt, znajdują się m.in. takie dokumenty, jak „Dzienniki” Hansa Franka, Paula Kremera, dokumentacja obozowa, archiwalia poświęcone Witoldowi Pileckiemu, materiały z procesu Rudolfa Hössa i procesów norymberskich.

Rozmowa dotyczyła również podstaw prawnych i organizacyjnych działalności Instytutu. Przypomniano, że funkcjonowanie Instytutu reguluje ustawa o IPN z 1998 r. O ile IPN działa faktycznie od roku 2000, to Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu ma swoją poprzedniczkę w istniejącej od roku 1945 Główniej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce (przekształconej w roku 1949 w Główną Komisję Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce). Ustawowo dyrektor Główniej Komisji pełni jednocześnie funkcję zastępcy Prokuratora Generalnego RP. Podkreślono także, że Prezes IPN odpowiada przed Sejmem RP za realizację zadań ustawowych, składając każdorazowo roczne sprawozdanie z działalności instytucji.

Wśród bieżących priorytetów badawczych Instytutu wymieniono, m.in. transformację systemową po roku 1989, funkcjonowanie aparatu bezpieczeństwa państwa, badania dotyczące środowisk opozycyjnych, stosunki polsko-żydowskie, jak również przypadające na rok 2018 obchody stulecia niepodległości. Jeśli chodzi o Archiwum, które jest sercem Instytutu, obok gromadzenia, konserwacji archiwaliów i cyfryzacji zasobu, ważnym zadaniem było odtajnianie zbioru zastrzeżonego. Archiwum IPN prowadzi także stałą współpracę z zagranicznymi instytucjami archiwalnymi w Europie i na świecie w myśl ustawy o IPN.

Misja Instytutu została określona jako rozliczenie trudnej przeszłości dwóch okupacji, zadośćuczynienie ofiarom, a także popularyzacja historii w kraju i za granicą. Z perspektywy pionu śledczego IPN priorytetem pozostaje pociągnięcie do odpowiedzialności zbrodniarzy komunistycznych oraz niemieckich, a także wyjaśnienie okoliczności tych zbrodni, które jest swoistym przywróceniem tożsamości ofiarom. W związku z zapytaniem o statystyki prowadzonych śledztw, wymieniono m.in. coroczną publikację Centrum Simona Wiesenthala, uzupełnioną o dane sporządzane przez Główną Komisję.

W odpowiedzi na pytanie o zachowanie pluralizmu poglądów i otwartego dialogu przywołano praktykę odpowiedzi na zapytania obywateli, ekspertyzy IPN, cykliczne konferencje o zasięgu krajowym i międzynarodowym, funkcjonowanie w kraju i za granicą „Przystanków Historia”, mających na celu popularyzację historii wśród lokalnych społeczności, kontakty z ośrodkami akademickimi w ramach centralnych projektów badawczych oraz współpracę w obrębie międzynarodowych grup roboczych, przekładającą się na bilateralne dwujęzyczne publikacje z edycją źródeł.

Pion edukacyjny IPN stara się dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców, organizując np. turnieje wiedzy historycznej, „debaty oksfordzkie”, „debaty belwederskie” czy realizując corocznie projekt „Polska w sercu Europy” dla nauczycieli i edukatorów z całego świata.

Rozmawiano również o nowelizacji ustawy o IPN, w tym o zapisie penalizującym dyfamację Narodu Polskiego. Paradoksalnie wątpliwości, jakie budził ów projekt, zaowocowały intensyfikacją debat i polemik wokół ważnych wydarzeń historycznych. Raport z wizyty Specjalnej Sprawozdawczynie w instytucjach polskich zostanie przedstawiony na jednej z kolejnych sesji Rady Praw Człowieka ONZ.